

Ομιλία του Τάκη Νικολάου, Δημάρχου Καλαβρύτων. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της Μαρτυρικής πόλης των Καλαβρύτων στις 13-12-1992.

Εδώ, στα όμορφα μικρά Καλάβρυτα, γεννήθηκε η Ελευθερία, αφού ξεκίνησε ο αγώνας κατά της τούρκικης σκλαβιάς, το 1821. Το 1826, ο αιμοβόρος Ιμπραήμ, δεν το συγχώρησε αυτό. Τα εκδικήθηκε. Κατάκαψε την πόλη και την ξερίζωσε. Στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο όμως, ο άλλος κατακτητής, ο φασίστας - Ναζί κατακτητής, ξεκινώντας από την τότε Υπερδύναμη, τη Γερμανία, ήρθε κι αυτός εδώ -στα όμορφα μικρά Καλάβρυτα- και ξερίζωσε κι αυτός την πόλη μας. Ξερίζωσε όμως και τις καρδιές και τις ψυχές των Καλαβρύτων, όχι μόνο εκδικητικά, αλλά εγκληματικά. Όχι πολεμικά, αλλά ύπουλα και απάνθρωπα. Στους Ρογούς, στην Κερπινή, στο ιερότατο Μέγα Σπήλαιο και την ξακουστή Αγία Λαύρα, διέπρεψε το εγκληματικό του μένος σκοτώνοντας φιλήσυχους οικογενειάρχες χωρικούς -ακόμη και μέσα στην Εκκλησία- ιερωμένους γκρεμίζοντας τους από απόκρημνους βράχους και τέλος, τους ειρηνικούς μα περήφανους Καλαβρυτινούς, όχι καλώντας τους σε μάχη, όπως θα ήταν θεμιτό, αλλά λέγοντάς τους ψέματα με το λόγο της στρατιωτικής τιμής του επικεφαλής τέρατος, του Τενερ, ότι δεν πρόκειται να τους πειράξουν.

Πώς χώρεσε αυτό το αποτρόπαιο έγκλημα μέσα στο μυαλό των όποιων επιτελών που το σχεδίασαν; Ποια θλιβερή "τύχη" είχαν το Δίσημο, το Κομμένο, ο Χορτιάτης, και τόσες άλλες μαρτυρικές πόλεις της Ελλάδας και όλης σχεδόν της Ευρώπης, μαζί με τα Καλάβρυτα; Όμως και ποια είναι η ευθύνη όλων μας -και του Κράτους- απέναντι στις μαρτυρικές πόλεις που πρόσφεραν ομαδικά την ψυχή τους;

Τώρα, σήμερα, που αναβιώνει και πάλι το ίδιο τέρας που λέγεται νεοναζισμός, νεοφασισμός., που οπαδοί του ρυπαίνουν με συνθήματα φρικιαστικά την ατμόσφαιρα και ό,τι αγνό και λευκό υπάρχει. Σήμερα, που ξανακάνει τη φιγούρα της η σβάστικα του θανάτου, ακόμη και πάρα πολύ κοντά μας: εκτός της Αθήνας, έφτασαν και στο διπλανό μας Αίγιο. Σήμερα, που οπαδοί αυτού του τέρατος στη Γερμανία, καίνε ζωντανούς αθώους μετανάστες, και άλλοι σαν τα αιμοβόρα τσακάλια- καιροφυλακτούν να χτυπήσουν σχολεία, ελληνικά ή όχι. Σήμερα, θα πρέπει να αναλογιστούν οι υπεύθυνοι: μήπως θα έπρεπε να έχουν κάνει περισσότερα γι' αυτές τις μαρτυρικές πόλεις; Να αναχθούν σε σύμβολα αντιπολεμικά. Σε σύμβολα ειρηνικά. Τα Καλάβρυτα, η πρώτη μαρτυρική πόλη στην Ελλάδα, ετοιμάζονται το 1993 για τα 50 χρόνια από το Καλαβρυτινό Ολοκαύτωμα. Αυτή είναι και η ευκαιρία να δούμε τις προθέσεις όσων διατείνονται ότι θέλουν να βοηθήσουν, επειδή το δικαιούνται.

Για να αισθανθεί όμως ο οποιοσδήποτε τι σημαίνει η σημερινή μέρα, θα πρέπει να αισθανθεί πρώτα σαν συγγενής αυτών των θυμάτων. Θα πρέπει να

αισθανθεί ότι έχει γλιτώσει. μέσα από το μακελειό της φρίκης. Από εκείνη τη δολοφονική καταιγίδα τις σφαίρες που βούιζαν δαιμονισμένα. Θα πρέπει να είναι ένας Αργύρης Φερλελής, δεκαεφτάχρονος τότε, και να του ανοίγει το κεφάλι κάποια σφαίρα. Κι ύστερα, η τραγική μάνα του, να του το επουλώνει με τα άγια χέρια της. Να είναι ένας Πάνος Νικολαΐδης που να ξεγλιστράει μέσα από την αγκαλιά του θανάτου, Και να βρίσκονται κι οι δυο ανάμεσα μας τώρα, βουβοί ή λιγομίλητοι. Θα πρέπει να σκεφτείς ότι έχεις κλειστεί μέσα στο σχολείο με τα παιδιά σου ή να είσαι και ο ίδιος παιδί και να απορείς, με ορθάνοιχτα μάτια Ίσως, τότε, να καταλάβεις τι θα πει ναζισμός. Τι θα πει να είσαι αθώος και να πεθαίνεις. Τι θα πει να είσαι μάνα, σύζυγος αδερφή ή θυγατέρα. Και να είσαι ζωντανή. Αλλά, να πεθαίνεις μια, δυο, τρεις φορές για τα παιδιά σου, για το σύζυγο, για τον πατέρα, για τον αδερφό. Μόνο τότε θα καταλάβεις τι θα πει επέτειος 13-12.4-3.

Τότε μπορείς να εκτιμήσεις, τι σημαίνει ν' ακούς γύρω σου ότι αναβιώνει ο φασισμός. Να ζεις 49 ολόκληρα χρόνια και να ξαναθυμάσαι εκείνη τη σκοτεινή, φρικιαστική δέκατη τρίτη μέρα του παγωμένου Δεκεμβρη του 1943, σε κάθε επέτειο. Να ξαναθυμάσαι και να μην πιστεύεις ότι έζησες αυτές τις σκηνές του πόνου, του θανάτου, του κρύου, της ερημιάς και της στάχτης από τα αποκαΐδια από το βίός σου, και να θυμάσαι και ν' απορείς: πώς κατάφερες ν' αναστήσεις εσύ, μια γυναίκα μόνη τα μικρά παιδιά σου, μωρά, νήπια ή το πολύ μέχρι 10-12 χρονών; Τα άλλα, τα μεγαλύτερα, από κει και πάνω, τα αφάνισε κείνη την ημέρα το κοκκαλιάρικο χέρι του χάρου, που είχε πάρει τη μορφή του Γερμανού στρατιώτη κατακτητή -είτε τελούσε υπό διαταγές είτε όχι.

Η Επέτειος η σημερινή, ανήκει σ' αυτούς τους ανθρώπους και μόνο αυτοί μπορούν να την προσφέρουν στους συνανθρώπους τους, για να γίνει φραγμός σε κάθε καινούρια φασιστική ιδέα, που λέγεται νεοναζισμός ή οτιδήποτε άλλο. Ο κάθε πόλεμος είναι φρικτός. Η περίοδος της Κατοχής ήταν φρικτότερη για όλη την Ελλάδα. Όμως, το Δίστομο, το Κομμένο, ο Χορτιάτης και τα Καλάβρυτα, χτυπήθηκαν σαδιστικά και απάισια. Χτυπήθηκαν, ίσως, για να μην ξανασηθούν στα πόδια τους ποτέ. Αλλά, ξαναστάθηκαν στα πόδια τους. Βρίσκονται έτοιμα να βροντοφωνάξουν ότι ο πόλεμος είναι κακό. Το έγκλημα είναι φρικτό.

Η πείνα είναι ανυπόφορη. Ο φασισμός είναι προπομπός όλων αυτών των κακών και ο νεοναζισμός είναι κατάρα για το ανθρώπινο γένος. Τα Καλάβρυτα και οι άλλες μαρτυρικές πόλεις, έχουν τη δύναμη να βροντοφωνάξουν ότι κανείς δεν μπορεί να επιβουλευθεί τη Μακεδονία μας. Να γιατί οι αρμόδιοι πρέπει να στρέψουν τα βλέμματά τους σε μας και στις πόλεις που έχουν υποφέρει το ίδιο. Δεν επαιτούμε. Το απαιτούμε. Και σεις, είστε υποχρεωμένοι να σταθείτε ευλαβικά κοντά μας, γιατί στα Καλάβρυτα και στις άλλες μαρτυρικές πόλεις, πρυτανεύει ο πατριωτισμός, η Δημοκρατία και η Ελευθερία...

Ας μεταφερθούμε όμως, νοερά, για λίγο σε κείνη την Ημέρα, που

χαράκωσε την ιστορία με μια κόκκινη, κατακόκκινη χαρακιά -από ανεξίτηλο κόκκινο- το αίμα των Καλαβρυτινών αθώων θυμάτων, που θα τιμάει τα Καλάβρυτα όσο θα υπάρχει ζωή, αλλά και που θα στιγματίζει τους δολοφόνους φασίστες κατακτητές παράλληλα, όσο θα υπάρχει ανθρώπινος νους.

Βρίσκονταν λοιπόν οι Γερμανοί εδώ στην περιοχή μας και φιλοξενούνταν κιόλας από φιλόξενους, ανυποψίαστους κατοίκους. Ξημερώνοντας η Δευτέρα, δεκατρείς του Δεκέμβρη, χτύπησαν οι καμπάνες πρωί πρωί. Και κείνη την ώρα οι καμπάνες, για πρώτη, φορά, δε χτύπησαν για την Εκκλησιά, δε χτύπησαν χαρμόσυνα, δε χτύπησαν ούτε καν λυπητερά. Χτύπησαν παράτονα και άπλωσαν πάνω από την πόλη τη διαίσθηση του μεγάλου κακού, χωρίς όμως κανείς να το προσδιορίζει τι είδους κακό θα ήταν και πόσο μεγάλο. Η διαταγή ήταν να συγκεντρωθούν όλοι στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου, έχοντας μαζί τους μια κουβέρτα και φαγητό -ψωμί δηλαδή- μιας ημέρας. 'Αρα, σκέφτηκαν οι άμοιροι Καλαβρυτινοί, δε θα μας κάνουν κακό. Κάτι άλλο θα θέλουν... Και στο σχολείο, άρχισε ο διαχωρισμός των αντρών. Των αντρών από 12 χρόνων και πάνω, τους οποίους στοίχιζαν σε φάλαγγα κατ' άνδρα και οδηγούσαν από το στενό της Βγένως, στο Γυμνάσιο, στο Νεκροταφείο, με τέρμα τη ράχη του Καπή. Κράτησε αρκετά αυτός ο διαχωρισμός.

Οι άντρες στη Ράχη του Καπή και τα γυναικόπαιδα μέσα στις αίθουσες του Δημοτικού Σχολείου. Η πόλη είχε κιόλας λαμπαδιάσει, αφού είχε προηγηθεί συστηματικό πλιάτσικο στα νοικοκυριά, που φορτωνόταν στον περήφανο Οδοντωτό των Καλαβρύτων και μεταφερόταν στο Διακοφτό. Πέρασε αρκετές φορές απ' το μυαλό των Καλαβρυτινών ο θάνατος -ο επικείμενος θάνατος. Το μυαλό τους όμως -το κάθε ανθρώπινο μυαλό, δεν μπορούσε ποτέ να χωρέσει ένα τόσο μεγάλο ομαδικό και αποτρόπαιο έγκλημα. Μπορούσε όμως να το χωρέσει το διεστραμμένο μυαλό των δολοφόνων και κείνων που το σχεδίασαν και το προμελέτησαν, αλλά και κείνων που το εκτέλεσαν με προθυμία τέτοια, ίδια με τη βουλιμία για αίμα που δείχνει το τσακάλι- για το θύμα του.

"Κοιτάξτε την πόλη που καίγεται, γιατί θα σας μεταφέρουμε αλλού". *"Σας δίνω το λόγο της στρατιωτικής μου τιμής ότι δεν πρόκειται να σας σκοτώσουμε"*. Φράσεις καθησυχαστικές του πιο αιμοβόρου ανθρώπινου τέρατος, του Τένερ, του επικεφαλής του γερμανικού αποσπάσματος, που έφτασε εδώ, στην περιοχή μας, να εκτελέσει το πιο τέλεια σχεδιασμένο και σατανικό έγκλημά του. Η μεγάλη αγωνία όμως ήταν στις γυναίκες, στα παιδιά τους, στις αδελφές τους. Είδαν ότι οι Γερμανοί τα είχαν κρατήσει ομήρους στο τραγικό σχολείο, γι' αυτό και δεν μπόρεσε να ενεργοποιηθεί καμιά σκέψη αντίστασης εκείνη τη στιγμή. Το σχέδιο των δολοφόνων είχε πετύχει. Τους είχαν έτοιμους για τη σφαγή. Ανυποψίαστους και ακίνδυνους. Ανυπεράσπιστους και αθώους. Και τα φονικά τους όπλα ακόμα, κι αυτά, τα είχα καμουφλαρισμένα. Και περίμεναν οι χειριστές τους και ο πυράρχης -

τέρας, ο Τένερ, το σύνθημα ότι το πλιάτσικο είχε τελειώσει και ότι όλα, ήταν έτοιμα για τον αφανισμό των Καλαβρυτινών Ηρώων. Πρώτα μια πράσινη φωτοβολίδα, μια δεύτερη και ύστερα μια κόκκινη, ήταν το σύνθημα του θανάτου. Τα πολυβόλα κροτάλισαν παγερά και δαιμονισμένα.

Οι σφαίρες τους διαπερνούσαν τον Καλαβρυτινό πατέρα, τον Καλαβρυτινό γιο, τον Καλαβρυτινό σύζυγο, τον Καλαβρυτινό αδερφό, τον Καλαβρυτινό άντρα. Ο ήχος των πολυβόλων, ξαναγύριζε αντιλαλώντας, λες και διαμαρτυρόταν κι αυτός, γι' αυτό το απρόσμενο, το ασύλληπτο ομαδικό φονικό που γινόταν στα παιδιά και στην ψυχή της μικρής φιλήσυχης πολιτειούλας των Καλαβρύτων. Το σώμα όμως πεθαίνει. Η ψυχή των Καλαβρύτων θα μένει αιώνια. Οι ήρωες Καλαβρυτινοί θα δοξάζονται αιώνια. Αιώνια όμως θα μένει και το στυγερό έγκλημα του γερμανικού φασιστικού αποσπάσματος, Τίποτα δεν θα μπορέσει να το εξαλείψει. Όση συγνώμη και να δώσουμε απλόχερα οι Καλαβρυτινοί, το στίγμα του εγκληματία θα παραμένει. Και συνέχισαν οι κατακτητές στρατιώτες να "νικάνε" τους σκοτωμένους Καλαβρυτινούς, ρίχνοντας και χαριστική βολή.

Έζησαν δεκατρείς, για να γίνουν μάρτυρες της πιο φρικτής τραγωδίας του αιώνα μας, Μάρτυρες όμως είναι και οι γυναίκες των Καλαβρύτων. Εκείνες που μέτραγαν τους νεκρούς, τους κατά δικούς τους νεκρούς, και δεν το πίστευαν. Εκείνες οι γυναίκες που έσφιξαν την καρδιά τους και μάζεψαν το κουράγιο, αυτό που δεν μπορεί να συλλάβει ανθρώπινος νους: Μια μάνα, να ψάξει να βρει τα δυο, τρία, τέσσερα παιδιά της. Να βρει τον άντρα της. Να βρει τον πατέρα της. Να βρει τον αδερφό της, το γείτονά της... Να τους βάλει στη σειρά, νεκρούς και καρατομημένους. Να πάρει την κουβέρτα και πάνω της να σέρνει έναν έναν για το Νεκροταφείο της πόλης. Να σκάβει με τα νύχια της - με τι άλλο να σκάψει;- και να τους θάβει άναχλα. Κι ύστερα να παίρνει τα μωρά της, τα μικρά παιδιά της -που δεν είχαν γίνει ακόμη 12 χρονών κι έτσι δεν ήσαν άντρες- να μαζεύει ζεστούς τσίγκους απ' τη φωτιά για να τα προφυλάξει και απ' το κρύο και απ' τον τρόμο του παγερού Δεκέμβρη. Και να τριγυρνάνε στο μυαλό της σκηνές. Όμορφες σκηνές που ζούσε μέχρι χθες στο σπιτικό της, με τους νεκρούς σήμερα δικούς της. Να σκέφτεται ότι το δολοφονικό απόσπασμα έφυγε τραγουδώντας. Και ν' απορεί, Και να κοιτάζει το σπλάχνο της που της απόμεινε ζωντανό και κατατρομαγμένο και να σκουπίζει τα δάκρυα της, για να του δώσει θάρρος.

Αλήθεια, η Καλαβρυτινή μάνα, πού βρήκε αυτό το κουράγιο; Πώς ανάστησε αυτά τα παιδιά των Καλαβρύτων; Βρήκε το κουράγιο, γιατί έπρεπε. Έπρεπε να γίνουν κήρυκες της ειρήνης. Έπρεπε το Δημοτικό Σχολείο που κλείστηκαν τα γυναικόπαιδα μέσα, να γίνει Μουσείο και να θυμίζει αυτό που διαπράχτηκε εδώ. Όχι για εκδίκηση. Αλλά, για να μην ξαναγίνει ποτέ τέτοιο μεγάλο κακό. Και το Μουσείο γίνεται αυτή τη στιγμή και ελπίζουμε να εγκαινιαστεί στο τέλος του 1993 με τη συμπλήρωση των 50 χρόνων από το Ολοκαύτωμα. Έτσι, θα περνάει σίγουρα στους επισκέπτες προσκυνητές -από έναν ακόμη χώρο- το μήνυμα: τι τρομερή μάστιγα θα είναι να αναβιώσει ο

νεοναζισμός.

Τα Καλάβρυτα, αν και για το αποτρόπαιο έγκλημα που διαπράχτηκε εδώ, δεν δικάστηκε κανένας υπεύθυνος, θα προσπαθήσουν με κάθε μέσο και θα καταφέρουν, να γίνουν Κέντρο Αντιφασιστικό, που θα σταθεί και θα στέκεται φραγμός και εμπόδιο σε κάθε νεοναζιστική κίνηση.

Σε κάθε επιβουλή κατά της Ελευθερίας, γιατί έτσι ξεκίνησαν από το 1821. Όποιος σταθεί εμπόδιο σ' αυτές τις επιδιώξεις των Καλαβρυτινών, να εδραιωθούν σε παγκόσμιο ειρηνικό σύμβολο τα ιστορικά και μαρτυρικά Καλάβρυτα, αυτός, θα είναι άνθρωπος που θέλει τον πόλεμο και όχι την αγάπη και την ειρήνη.